

8.39x29.39	1	עמוד 27	הארץ - the marker	11/07/2017	59299412-1
לאומית בטכניון פרופ' אופירה אילון - בהקשר למוטד נאמ - 85300					

משק המים אופירה אילון

ישראל כבר לא מתייבשת?

ידיעה קטנה צדה את עיני באחרונה: עיירה בקנדה ששמה Okotoks התגאתה בהצלחות ניהול משק המים שלה בצורה משמעותית הודות לפדרת פעילות שיישמה.

בכתבה תוארו המהלכים: החלפת מוני המים, שיפור תשתיות החלוקה והפעלת תוכנית חינוכית לתלמידים ולציבור הרחב עם הכוונה ועידוד לחיסכון במים. נדהמתי להבין שמדובר על עיירה בצפון אמריקה, שמבחינה גיאוגרפית ממוקמת באזור עתיר גשמים, נהרות ומים, דבר שהחזיר אותי מיד לישראל, שבשנתיים האחרונות כמעט ולא נשמעות צעקות על בעיות המים שלה.

בדיקה מהירה של צריכת המים של משקי הבית בישראל לאורך השנים מעלה תמונה מדאיגה. בעוד צריכת המים לנפש ב-2012-2014 היתה כ-90 מ"ק לנפש בשנה, הרי שב-2015 עלתה הצריכה ל-106 מ"ק – מדובר בעלייה של 20%. נתוני רשות המים ל-2016 מצביעים על עלייה נוספת בצריכה הבייתית והעירונית של 6%, בעוד האוכלוסייה גדלה ב-2% בלבד, כך שהמצב מחמיר יותר.

כשמדינת ישראל הוקמה הפתרונות המגוונים בתחום המים הגיעו מכל כיוון. הוקם המוביל הארצי, הוחל בטיפול מתקדם בשפכים כדי להגדיל את כמות המים הזמינים, והומצאה השקיה יעילה בט"פטפות. מקבלי ההחלטות גם הבינו שיש הרבה מים בים, והוחלט על פיתוח טכנולוגיות התפלה.

החדשנות של מדינת ישראל, ה"סטארט-אפ ניישן", יחד עם חוש היוזמות והחוצפה הישראלית – העמידו את המדינה בחזית הקדמה הטכנולוגית העולמית, וסייעו לפתור את בעיות המים של המדינה החדשה.

כמעט 70 שנה חלפו מאז, ונדרמה שישראל, שבה יש בעיית מים חמורה, שוכחת. אמנם יש התפלה, יש טיפול בשפכים שמושבים לחקלאות, וההשקיה כיום נחשבת יעילה יחסית – אבל החינוך הציבורי

נמוג, התפוגג כאילו אין בישראל בעיה, והציבור יכול להשתמש במים כאוות נפשו. הסלוגנים שעליהם גדלנו – "חבל על כל טיפה" ו"ישראל מתייבשת" אינם משודרים יותר, ואפילו הרעיון של מקלחת זוגית נגנז.

העולם ניצב כיום בפני אתגרים משמעותיים בתחום המים. מצד אחד, האוכלוסייה גדלה וחלה עלייה ברמת החיים, מה שמגדיל את הצורך במים, מבחינת כמות ואיכות. מנגד, שינויי האקלים גורמים לשינויים בכמויות המשקעים, בהתפלגות שלהם ובעוצמתם, ומקישים על ניצול המשאב בצורה יעילה מבחינה כלכלית וסביבתית. למרות כל זאת, בישראל עולם כמנהגו נוהג, והמחסור במים הוא כבר לא בעיה, לכאורה.

ובחזרה לעולם: הבצורת בקליפורניה (2013-2016) היתה אתגר קשה למנהלי משק המים במדינה, ונקשרה באופן ישיר לעוצמת השריפות שפקדו את המדינה באותן שנים; אחד ההסברים למלחמת האורחים בסוריה נעוצה בבצורת שהחלה כבר ב-1998, ודוגמאות נוספות לא חסרות. ישראל חייבת להתעשת בנושא המים כי האתגרים של משק המים הישראלי והעולמי רק מחריפים, והעולם תר אחר פתרונות.

כך למשל, אתר CTCN, מרכז ידע של האו"ם לפתרונות בתחום האקלים, תר אחר פתרונות טכנולוגיים, בעיקר בתחומי המים והאנרגיה, ובעולם עסוקים בהפיכת משק המים לחכם – בעזרת מערכות המונעות בזכוז מים, דבר שדורש פיתוח טכנולוגי נרחב.

אסור למדינת ישראל לעמוד מנגד. היא חייבת להחזיר עט"רה ליושנה, לדאוג למשק המים של עצמה, להחזיר את המדורות לבעיית המים, להנך שוב לחיסכון במים, ולשוב לפתח פתרונות טכנולוגיים חדשניים, שתוכל לשווק בעולם, הצמא להם כל כך.

פרופ' אילון היא חוקרת בכירה במוסד שמואל

נאמן בטכניון, וראש החוג לניהול משאבי טבע וסביבה

באוניברסיטת חיפה

בישראל יש בעיית מים חמורה – אך החינוך הציבורי נמוג, התפוגג, כאילו אין מצוקה, והציבור יכול להשתמש במים כאוות נפשו